

PROLETAREC

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

STEV.—NO. 965.

CHICAGO, ILL., 11. MARCA (MARCH 11), 1926.

LETO—VOL. XXI.

Upravištvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

RUSIJA IN NJENI MEDNARODNI ODNOSAJI.

Sovjetska Rusija, uradno, Unija Sovjetskih Socialističnih Republik, je še vedno predmet ugibanj in vsesplošnega zanimanja. To je naravno, kajti Rusija je ogromna dežela, obsegajoča šestino zemeljske površine. Desetina vseh ljudi na svetu živi v njenih mejah. Ima ogromna, komaj dotaknjena naravna bogastva, veliko še nedotaknjenih. Moč predvojne Rusije je bila samo v njeni ogromnosti in bogastvih. Moč nove Rusije je v njenem preporodu, v njeni propagandi in v njenih ekonomskih eksperimentih ter njeni reorganizaciji.

L. 1917 je ruska produkcija padla skoro na ničlo. Sprememba režima in gospodarske strukture je vrgla od vojne in carizma izčrpano, izmučeno deželo v kaos in civilno vojno. Zunanje sile so se vmešavale v ruske notranje razmere ne toliko radi prijateljstva do bivših mogotcev, ki so vladali Rusijo pod carizmom, kakor proti novi Rusiji, ki je zavrgla kapitalistično ekonomsko uredbo in pričela uvajati svojo. Mnogo vode je med tem časom izteklo po reki Volgi v morje in marsikaj se je spremenilo v Rusiji in izven Rusije v teku prešlih petih let. Zavezniška blokada je morala pred tremi leti takoreč popolnoma odjenjati. Sedanja ekonomska in diplomatska blokada je bolj navidezna kakor resnična. Resničen je samo ekonomski boj med novo Rusijo in tistimi, ki hočejo, da Rusija postane vseskozi dežela privatne svojine, vladana po kapitalističnih metodah in načelih.

Pisali smo pred petimi leti, da se bo svet zbližal z Rusijo in Rusija z ostalim svetom, toda polagoma, razvojno. Nad enaindvajset držav jo je priznalo od takrat, med njimi vse večje, razen Zedinjenih držav. A tudi Zedinjene države so imele v Rusiji po preobratu že razne "pomožne" in druge komisije, uradne in neuradne zastopnike. Ameriški kapitalisti in bankirji imajo v Rusiji svoja direktna in indirektna zastopstva. Sovjetska Rusija pa je zastopana v tej deželi s svojimi komisijami, katere imajo stalne urade v New Yorku in Washingtonu. Nedavno je prišla v Ameriko posebna ruska trgovska komisija, katero so takoj v New Yorku lepo sprejeli in ameriški bankirski krogi so ji priredili celo ban-

ket. Nič ni bilo propagande v govorancah na tem banketu, ampak govorili so kakor govore ljudje ki vidijo pred seboj samo trgovske interese, ki jih je mogoče pospešiti s kooperacijo med eno in drugo deželo.

Ameriški kapitalistični krogi, ki so bili pred nekaj leti absolutno proti priznanju Rusije, so danes v svojih izjavah že veliko opreznější. Ameriški časopisi priobčujejo članke za in proti priznanju in s tem pripravljajo "javno mnenje" na korak, ki ga bo ameriška vlada prej ali slej morala storiti. Čim prej, toliko bolje za Zedinjene države, za evropski mir in za Rusijo.

Current History, revija ki jo izdaja "New York Times", se je nedavno obrnila na Leona Trockija in ga vprašala za mnenje o odnosajih med Zedinjenimi državami in Rusijo z oziroma na vprašanje priznanja. Trocki je napisal članek v katerem dokazuje, ne s političnih ampak z ekonomskih vidikov, da bi priznanje sovjetske Rusije od strani Zedinjenih držav koristilo oboima. Seveda je v tem slučaju umljivo, da bi morala priznanju slediti konstruktivna trgovska pogodba. V republikanski stranki je voditelj propagatorjev priznanja senator Borah. Mnogi kapitalisti so za priznanje, seveda radi trgovskih razlogov. Večina ameriškega delavstva pa je v tem vprašanju brezbrizna, in to je en vzrok da Zedinjene države, ki imajo na krmilu vlado zavednega kapitalizma, še niso priznale sovjetske Rusije. A. F. of L., katero se smatra da govori v imenu ameriškega delavstva, je nasprotna priznanju. Socialistična stranka je za priznanje ves čas. Komunisti agitirajo zanj, ampak njihova agitacija Rusiji veliko več škoduje kakor koristi.

Kakšno je ekonomsko stanje današnje Rusije? Ne še sijajno, in to še dolgo ne bo. Je pa na potu okrevanja. Produkcija se naglo zvišuje. V mnogih obratih je dosegla že 75% in več predvojne višine, v nekaterih jo pa že presega. To je uspeh zadnjih treh let rekonstrukcijskega dela. V agrikulturi je uspeh zadovoljiv, toda ker je rusko kmetijstvo danes v popolnoma drugačnem stanju kakor pred vojno, mu je treba dati čas za eksperimentiranje, asimilacijo in re-

konstrukcijo. Vendar pa je pridelek preteklega leta bil relativno s predvojno dobo zelo visok in v normalnih razmerah se bo v bodoče naglo dvigal od leta do leta.

Ruska industrija je deloma državna, deloma privatna, organizirana tako, da postane v doglednem času, posebno tista kolikor jo kontrolirajo zunanji kapitalisti, vsa državna. Trgovina je državna in privatna. Državna in združna ima veliko večje ugodnosti in protekcijo kakor privatna. Ravno tako industrija. Privatna podjetja, pri katerih država ni udeležena, so odvisna od milosti distributivnih sredstev, ki so pod vladno kontrolo, in od importov in eksportov, ki so ravno tako pod popolno kontrolo vlade.

Produkcijski stroški ruske industrije so relativno z drugimi deželami zelo visoki, a industrialni sveti si prizadevajo tudi v tem konkurirati z zunanjim svetom. Plače ruskih delavcev so v večina obratih relativno nekoliko nižje kakor pred vojno, v nekaterih prospevajocih obratih pa so višje. Ima pa delavstvo ugodnosti, katerih prej ni imelo in te ugodnosti bodo rasle z večanjem produkcije in z izboljševanjem distributivnih sredstev (železnic, kanalov, plovnih rek, cest itd.)

Moskva je še vedno mesto propagande, kar ni ničesar neumljivega ali izrednega, posebno ne v razmerah v kakršnih se nahaja Rusija, bodisi v notranjem ali zunanjem oziru. Vendar pa se je propaganda v preteklih dveh letih zelo zelo umaknila gospodarskemu delu. Na zadnji konvenciji ruske komunistične stranke je Zinovjeva skupina ostala v neznatni manjšini. Zinovjev je propagandist in pri tem jako neroden propagandist. Kar so dosegli ruski diplomatje pod vodstvom Čičerina, jim je v mnogih slučajih pokvaril Zinovjev s svojimi neodgovornimi propagandisti. Kakor politika ruske vlade, se bo morala menjati taktika tretje internacionale, ali pa se bo mogla ločiti od vladnih krogov v Rusiji in postati samostojna institucija. To se v doglednem času ne zgodi. Pač pa se opaža, da skuša 3. internacionala vsoglasiti svojo taktiko s sedanjo politiko (notranjo in zunanjo) ruske vlade.

Sedanja pogajanja med Francijo in Rusijo, ki se vrše v Parizu, so velikega pomena za obe deželi in za ves svet. Ako se vprašanje predvojnih ruskih dolgov za obe deželi povoljno reši in se ustvari bazo za ekonomsko kooperacijo, bo nastalo med njima zблиžanje, ki se lahko razvije v naravno, neprisiljeno prijateljstvo, in v tem bi bila največja pridobitev v interesu gospodarske rekonstrukcije Evrope in svetovnega miru. Žal, da so ta pogajanja ovirana vsled notranje krize v Franciji.

Nemčija ima z Rusijo dalekosežno trgovsko pogodbo. Nemški kapital je močno zastopan v Rusiji; trgovina med Rusijo in Nemčijo je ja-

ko živahna. Gotovi finančni krogi trdijo, da so nekateri nemški industrialci le posredovalci v tej trgovini in koncesijah, ker ne operirajo z nemškim ampak z ameriškim kapitalom.

Sovjetska vlada še vedno nastopa proti Ligi narodov v neprijateljskem smislu. To mora ne le v interesu propagande katero vrše stranke pridružene moskovski internacionali, ampak tudi vsled tega ker je v Ligi reprezentiran svet, ki ne odobrava gospodarstva kakršnega zastopa sovjetska Rusija. Ali bila je že in je zastopaan v raznih liginih komisijah in o delu Lige je dobro poučena. Ako bodo Rusijo priznale vse važnejše države (druge jo bodo potem itak priznale) in ako bo sklenila z njimi trgovske pogodbe, bo nastalo v koncertu držav napram Rusiji prijaznejše razpoloženje in njen vstop v Ligo bo logično sledil.

Dasi Rusijo v Evropi ne obkrožajo prijazne države, ima danes najnevarnejšega protivnika na vzhodu v Japonski. Japonska je sicer priznala sovjetsko Rusijo in sklenila z njo trgovsko pogodbo. V Moskvi je njen poslanik in v Tokiju stanuje v nekdanji palači carskega poslanika poslanik nove Rusije. Ampak interesi obeh se križajo, ne toliko radi Rusije, ampak radi Japonske in tistih držav, ki hočejo ohraniti nadvlado nad Kitajsko. Kitajska se vzbuja in se bori proti zunanjemu imperializmu. Temu pravijo na Japonskem "komunistična propaganda na Kitajskem, katero financirajo in vodijo agenti ruske vlade". To lahko "vleče" pri neuki masi v Evropi, Ameriki in na Japonskem, ne pa pri mislečemu ljudstvu, katero ve, da so Kitajci zaslužjeni od tujih imperialističnih-kapitalističnih vplivov in trpe kakor ne bi trpeli, če bi bili sami gospodarji v svoji hiši.

Japonski vladajoči razred se vzruja tudi radi vzburjanja japonskega delavstva, ki si je nedavno priborilo volilno pravico, še vedno omejeno, in nekaj drugih političnih svobodščin. Organizacije (strokovne) rastejo, dasi so ovirane kakor v reakcionarnih evropskih deželah pred dvema, tremi desetletji. Japonski "patriotje" dolže Rusijo za to prebujenje japonskega proletariata, dasi bi nastalo tudi če bi Rusijo še vedno vladal carski režim. V japonskem državnem zboru so prve dneve marca debatirali o "ruski nevarnosti" ki grozi Kitajski in Japonski, iz česar so reakcionarji sklepali, da mora japonska vlada nastopiti agresivno proti Rusiji, najprvo diplomatično, in potem, "ako treba" z orožjem. Ker pa svet na vojno ni pripravljen, oziroma ker se je boji, se bodo v Tokiju najbrž premislili in jo ne bodo skušali izvati. V Evropi še vedno govorijo o "Locarnskem pomirjevalnem duhu" ki je za kooperacijo, mirovno poravnavanje sporov in proti vojniam, dasi zijajo napetosti na vseh koncih in krajih.

Sovjetska Rusija ne nastopa militaristično in ne rožlja kakor hočejo včas prikazati njeni

nasprotniki. Je pa oborožena in se oborožuje, kar je v sistemu militarizma in imperializma na mestu in prav tudi za Rusijo. Brez armade je lahko ogromna kakor je Kitajska, pa se je ne bo nihče bal. Organizirana in oborožena zahteva respekt in svet jo respektira. Ni pa nevarnosti, da bo Rusija pognala svet v vojno. Zahteva svobodo zase, išče vpliv kjer ga more dobiti, ovira imperialiste v njihovi igri na Kitajskem in kjerkoli more, ob enem pa je pripravljena na sporazume v svojem interesu in v interesu drugih.

Svetovna vojna je vrgla svet v ekonomski kaos in v tem kaosu bo še dolgo. Nova vojna bi ga povečala. Sporazumi, ki bodo šli v smeri novega ekonomskega reda, v smeri kooperacije med deželami, ga bodo zmanjšali in v teku dolge dobe odpravili. Državniki, vlade in stranke, katere se tega zavedajo, gladijo pot, — vsaka po svoje, vsaka iz svojih posebnih nagibov, — kooperaciji med deželami in ljudstvi. Rezultat vseh takih prizadevanj pa vodi v družbo bodočnosti, ki bo socialistična.

Statistika deportacij.

Zabranjeni vstopi in deportacije iz Zedinjenih Držav v polletju od 1. julija do 31. decembra 1925.

V prvem polletju fiskalnega leta 1925-26 je bil 11,051 osebam zabranjen vstop v Zedinjene Države, 5,053 jih je bilo pa deportiranih po vstopu.

Od tega je bilo Jugoslovanov:

	zabranjen vstop	deportacija
Bolgarov, Srbov, Črnogorcev	45	35
Hrvatov in Slovencev	43	65
Dalmatincev, Bosancev in Hercegovcev	5	9
Skupaj	93	109

V obeh kategorijah je največji odstotek tistih, ki so bili zavrnjeni zaradi pomanjkanja pravičnega vizuma. V slučajih deportacije je navadno drugi razlog vstop brez inspekcije — iz Kanade, Mehike, Kube.

2,667 oseb je bilo deportiranih v Evropo, 981 v Kanado, 824 v Mehiko, 223 v druge ameriške dežele, 297 v Azijo, od tega 165 na Kitajsko; v Afriko, Avstralijo in na pacifične otoke pa 61.

Na ladjah, ki so v tem času dospele v ameriške luke, je bilo najdenih 816 slepih potnikov, 8,704 mornarjev, ki so dezertirali, pa je bilo naznanjenih v enakem razdobju.

Največje število zabranjenih vstopov odpada na Angleže: 2,392; dalje na Francoze 1,327; na Škote 1,220; Irceve je bilo izključenih 1,104; Mehikancev 648, Nemcev 620, Skandinavcev 521; Židov 450 Italijanov južnih 414, severnih 102, Poljakov 263, Kitajcev 211.

Deportiranih je bilo največ Mehikancev: 825; Angležev 685; Nemcev 444; južnih Italijanov 430 (severnih 78); Irceve 262; Francozov 261; Skandinavcev 238; Škotov 217; Špancev 205; Kitajcev 164; Grkov 107; Nizozemcev 102; Afrikancev (črncev) 101.

DRUŽBA BODOČNOSTI.

Predaval Ivan Molek dne 29. januarja 1926 v klubu št. 1 J. S. Z., Chicago, Ill.

(Konec.)

Tako imamo danes v Združ. državah po zadnji statistiki osem milijonov žensk v industrijah in med temi je dva milijona omoženih žena. Omožena žena v industriji postaja ekonomsko neodvisna od moža in to je glavni vzrok tolikim razporokam in družinskim razdorom v Ameriki, dasi razni moralistični hinavci stikajo za vzroki povsod, samo tam ne, kjer so. To so činjenice, ki kažejo, da nove ekonomske razmere tirajo staro monogamično družino vedno bolj v propast. Da, prišli smo že tako daleč, da žena zahteva plačo od moža za svoje gospodinske posle doma. Vse to so le nekateri izmed tisočih simptomov razpadanja starih in svoječasno tako svetih institucij, ki bi morale po mnenju reakcionarjev večno živeti. Pa nočejo večno živeti. Zakaj? Zato, ker ekonomske razmere, na katerih temelji vse življenje človeštva, tudi niso večne. Kakšna bo forma družine in zakona med možem in ženo v industrijski družbi, ne morem reči. Lahko bi špekulirali, toda s tem se ne opravimo dosti. Prepričani pa smo lahko, da bo bodoča forma družine boljša kakor je sedanja forma, ker bo odgovarjala obstoječim razmeram in potrebam, dočim stara oblika ne odgovarja več potrebam in razmeram.

K tem glavnim potezom, ki jih gledamo na sliki družbe bodočnosti, bi dodal še eno, ki je gotovo zelo važna. Ljudje so kajpada iz prirojenosti pa tudi nalašč zelo radovedni in vprašujejo po vseh mogočih in nemogočih podrobnostih. Tako me je pred leti vprašal neki trebušat slovenski saloonkeeper, če bodo saluni v socialistični "državi"; če ne bo salunov, on ne mara biti socialist. Jaz mu nisem zameril. Ljudje, ki ne morejo dvigniti svojih misli iz tesnih okvirjev svojega malega življenja, ne morejo zapopasti, da bi moglo biti kdaj drugače kakor je. Na primer nekaterih ljudi, žali bože delavcev, ne moreš prepričati, da je delo mogoče brez bossa. Pravzaprav se ne briga za delo, pač pa vpraša: Kdo nas bo plačeval? Odkod pride plača in kakšna plača? Plača, plača! — In če ga zagotoviš, da plače v sedanji obliki ne bo, si takoj izgubil pristaša. Nič več noče poslušati. Vprašaj ga, kdo mu da plačo za omaro, če si jo sam sebi naredi, za bušelj krompirja, če si ga sam pridela na svojem vrtu ali za bajto, če si jo sam postavi, on te ne posluša.

Torej, kako je s plačo, kako je z denarno mezdo v bodoči družbi, ki je organizirana in industrijah? Denar je že stara človeška iznajdba, ki je prišla s postankom lastninskega prava, ali kmalu potem in z razvojem trgovine, toda mezda v denarju je veliko poznejša institucija. V

družbi zasebnega lastništva je denar seveda potreben, ker nadomešča sistem prejšnjega primitivnega barantanja ali zamenjavanja blaga za blago. Denar predstavlja vrednost kapitala. Ker pa je kapital v današnji družbi predmet pridobivanja privatnega bogastva, je tudi denar postal umetni kapital, s katerim si najhitrejšo pridobiš vse, kar hočeš. Moč denarja ni v denarju samem, temveč v *uredbi gospodarskega sistema*. Dokler so producirane potrebščine najprvo predmet trgovine in dobička in potem šele služijo porabi, toliko časa je denar absolutno potreben. Kakor hitro pa je gospodarski sistem družbe izpremenjen, tako da produkcija dobrin (blago, goods) ne služi več trgu in dobičku, marveč samo porabi, tedaj izgubi denar svojo glavno nalogo in ni več potreben. Če kdo pravi, da odprava denarja pomeni korak nazaj v čase primitivnega barantanja, ne more pojmiti, da bodoča družba nima več nikakršne trgovine, niti barantanja. Kolektivno lastništvo industrij znači, da je družba lastnik vsega kapitala in da se kapital porablja le za potrebe človeštva, za blaginjo in napredek človeštva. Družba proizvaja le toliko kolikor rabi vsega za svoje člane in za vzdrževanje ter izboljšanje sredstev produkcije in distribucije. Vsak delavec je obenem solastnik in konzument. Že prej sem rekel, da je tovarna ali delavnica — misliti si pa moramo bolj prikupno tovarno kot je današnja — socialni center. Delo je tako razdeljeno in organizirano, da traja delavnik recimo tri ure za vsakega delavca. Tovarniško poslopje je obenem tudi šola, zabavišče, gledališče, kopališče in skladišče vseh mogočih potrebščin. Vsaka potrebščina, ki se producira in konzumira socialno, ima tudi socialno vrednost. Kakšna bo mera te socialne vrednosti, ne bom špekuliral. Prepustimo to bodočim ženijem, ki se bodo aktualno bavili s tem in o katerih ne smemo soditi, da bodo sami tepci. Prepričani smemo biti, da bodo delavci v industrijski družbi že znali določiti najpravičnejšo mero socialne vrednosti svojemu delu. Na podlagi te mere si bodo vzeli potrebščine in uživali vse sadove dela, znanosti in kulture, do katere ima pravico vsak član. Vsak industrijski "državljan" ima pravice in dolžnosti. Dolžnost je, da daš družbi toliko in toliko ur dela po svoji sposobnosti, dolžnost družbe pa je, da te založi z vsem, kar potrebuješ. In kaj hočeš več? Čemu ti bo denar, če pa je vse naše in ti ni treba drugega kakor pokazati izkaznico, da si izvršil svojo dolžnost?

Resumiram! Človeštvo je do danes razvilo dva temeljna sistema družabne organizacije.

Prvi sistem je bil primitivni komunizem, ki je temeljil na sorodstvu oseb organiziranih v zadrugi z demokratično formo osebne vladavine.

Drugi sistem je prišel s privatnim lastništvom zemlje in politično državo, temelječo na teritoriju in lastninskem pravu. Nastopajoče

forme v gospodarstvu in produkciji so telesna sužnost, fevdalizem in kapitalizem, sodobne politične forme pa so despotizem in cezarizem, aristokratizem in avtokratizem ter parlamentarizem v republikah in ustavnih monarhijah.

Zdaj se nahajamo v prehodni dobi iz drugega v bodoči sistem, ki bo temeljil na kolektivnem lastništvu kapitala in forma vlade bo industrijska demokracija. *To bo socializem.*

Roman Rolland.

Za Tolstem, Barbussom, Liebknechtom in drugih se je v pacifičnem zmislu uveljavil predvsem Romain Rolland, rojen l. 1866, ki letos praznuje svojo šestdesetletnico. Poleg Tolstega je nanj imel največ vpliva norveški pisatelj in propagator človeških idej Bjornson.

Romain Rolland je zastopnik kolektivne človeške misli. On ne pozna dežel, pokrajin, držav, njemu gre samo za človeštvo in človečanstvo.

Predvsem se je Rolland proslavil kot romanopisec. V svojih romanih obdelava predvsem dušeslovne pojave, sledeč intencijam humanitarnega idealizma Louisa Filippa. V večini svojih del je simbolik in prav te predpodebe dajejo njegovim spisom poseben značaj. S svojimi deli je vzbudil takozvano strujo "dinamistov" pod vodstvom "Guilbeauxa."

Kot kritik se je Rolland uvrstil med impresioniste ter ostro nastopil proti Taineju in Brunetieru, ki sta širila za vso Evropo uničujoči dogmatizem. Udeležoval se je tudi kot gledališki recenzent in je zlasti pisal o estetiki ljudskih iger. Dalje je napisal več gledaliških iger, med njimi "Zmagoslavje razuma", "Sv. Ludovik", "Aertes", "Volkovi" itd.

Njegovo zanimanje je vzbudila godba ter je o njej mnogo pisal. Znana so njegova dela "Današnji glasbeniki", "Nekdanji glasbeniki", "Zgodovina evropske opere", "Beethovnovno življenje" itd.

Romainu Rollandu je po njegovem trdem življenjskem boju tudi zasinil žarek sreče. L. 1905 mu je ženska akademija "Femina" poklonila nagrado 5000 frankov, l. 1913, pa "Francoska akademija znanosti" slovstveno nagrado 10.000 frankov za njegovo delo "Jean-Christophe", ki obdeluje dušeslovno biografijo glasbenika, ki je nadvse bogat na idejah in občutkih, a morda je ravno vsled svoje plemenitosti preveč popustljiv.

V znani aferi Dreyfusa se je s člani "stranke razumnikov" (Zola, France, Brulat, Pegny) odločno potegnil za obtoženca.

Romain Rolland je zastopnik bratstva vseh narodov in vsega človeštva: on je socialist, on je naš, zato se priključujemo njegovemu jubileju z najtoplejšimi čestitkami k šestdesetletnici njegovega rojstva.

("Delavska Politika.")

AKO STE PREJELI OBVESTILO,

da Vam je naročnina potekla, jo obnovite čim prej. Boljše je, da ste sedaj točni, mesto da bi obnovili naročnino šele potem, ko bi Vam bil list že ustavljen. Ako mogoče, pridobite kakega novega naročnika.

LJUBLJANSKI TIPI

Satirično-psihološki obrazi.

Spisal Josip Suchy.

(Nadaljevanje.)

Ljubljana za časa velesejma.

Ljubljanske ulice so oživele. Vsakdanji obrazi in tipi, ki jih sicer srečavamo, so potisnjeni v ozadje, sedaj prevladuje tujec, tujec na sejmišču, tujec v restavracijah, kavarnah, oštarijah, na izprehodih in v flirtu. Eksotično nacifranje ženske vseh ras in veroizpovedanj se kretajo po beli Ljubljani povsem po domače, kakor da bi jim tu stala talna tla. Menda se zavedajo, da so v patriarhalnem mestu, ki jim tik udobnosti nudi dokaj užitkov, katere v svojih krajih ali prezrejo, ker so jim vsakdanji ali pa ker so se jih že nasitile. Pri nas seveda, kjer vse preveča duh spravljalivosti, izvirnosti in svežosti, kjer se še nismo dotepili do blaziranosti, kateri je v drugih krajih in prestolicah vtisnjen pečat že na zunanosti, pri nas jih naš flegma bodri in vzpodbuja do skrajne smelosti v — modi, v hoji, v lorgnetiranju in koketiranju, v zibanju in gibanju srednjega dela telesa, da se kar spogledujemo. Saj pa ni čuda, ko so si v beli Ljubljani dali sestanek sever in jug, iztok in zapad. Zrak je nasičen z elektriko. No, nekaj od tega vsega preide tudi na nas, da postanemo sčasom i mi moderni in velepotezni. Čas bi že bil.

Ljubljanski tramvaj se je za časa velesejma podvojil, da sedaj še bolj cvili in škriplje po ovinkih svoj memento obstoja, ker bi utegnili sicer pozabiti, da eksistira tramvaj, ki prevaža naše blažene kosti in špeh od kolodvora do pošte in včasih tudi par štacij naprej. Vozova sta polna tiskajočih se pasažerov, da sprevodnika jedva vzmoreta vzdržati promet. Dvomim, da moreta na kratki razdalji od kolodvora pa do pošte vsem potnikom vročiti prevozne listke. — Avtomobilov in motornih koles je kar črno v beli Ljubljani; ponoči seveda vozijo barke. Vsi fabrikati so zastopani in vse alfabetične črke so v ozadju zaznamovane na tablici, le škoda, da jih v prahu in blatu ne moreš razbrati.

Hoteli so prenapolnjeni; ljudi so nastanili celo že v banjah in žimnice leže tudi že na hodnikih. V restavracijah pripravljajo za žive in mrtve, najraši seveda jedila a la roulard ali mesne zavitke v juhi, nadevano papriko ali "faširane" zrezke, skratka jedila, ki ugažajo, če so napravljena na domačem ognjišču. Vsi upokojeni in rezervni natakariji so poklicani v službovanje in — gneča je čim dalje večja. Na ulicah so se kar preko noči pomnožili sladoledarji, da se nehote spomnim Napola, kjer so le-ti poulični pojavi tipični. V kavarnah seveda dominira tik črne kave internacionalni sladoled, ki ga posebno radi srebajo Turkinje v narodnih nošah. Turkinje so tudi pri nas že postale moderne, ne samo v Angori in Carigradu, zakaj tudi na naših ulicah se izprehajajo brez pajčolanov nemotene, kvečjemu, da jim slede radovedneži obojega, posebno pa nežnega spola. Mislim, da še tista zamorka tam v baru nima take privlačne sile. Tudi mnogo fesov rdeči ljubljansko belino in a la franca oblečeni Turki so zelo simpatični tujei. — Precej kalabriških obrazov zreš za časa velesejma v Ljubljani. Tipični široki kločki in žametna obleka. — Ženstva sedaj kar mrgoli

v Ljubljani. Na internacionalnih tleh je mnogo parasitov. — In na vse to vrvenje gleda naš ponosni Grad z nagubančenim in krmežljivim licem, zakaj večno deževje mu je okalilo pogled in razgled.

In mi? Mi uživamo na razstavnem delu velesejma in se veselimo na veseličnem oddelku. Povsod nas vse zanima. Posebno higijenski paviljon ugaja. Sedanje in bodoče mamice prisostvujejo tu pravilnemu povijanju dojenčkov, steriliziranju mleka in vsem tozadevnim novotarjem na polju higijene, dočim preresetavajo moški modele bolnih jeter in ledvic. In ko zažare električne svetiljke, so vse neštete pivnice, restavracije, šampanjske kleti in tisti japonsko-kitajski bar polni življenja, vrvenja, popevanja in popivanja. Po drevoredu se izprehajajo parčki v dvorstah, ker bi sicer nedostajalo prostora. Čakajo, da se izprazni kaka miza, čakali bodo zaman, zakaj gesli pivcev sta: "je suis, je reste" in "aprez nous le déluge".

Koncem konca je velesejem za Ljubljano postal postal, kateremu se ni moč več izogniti.

Vivat sequens!

Ljubljanski izvoščki in postreščki.

Ker služita oba tipa prometnim svrham, ju vržem kar v en koš proučavanja in opisa.

Ljubljanski fijakar, pod katerim imenom ga pozna narod, se tako v zunanosti, kakor tudi v svojih šegah in navadah ne loči za mnogo od svojih pariških, dunajskih ali rimskih sodrugov, v kolikor slednji sploh pridejo še v poštev. Zakaj internacionalni fijakar — izumira, odkar ga je izpodrinil brzovozni avto. No, pri nas se te katastrofe ni treba toliko bati, ker je bencin predrag. Vsekakor bi pa priporočal p. n. gg. izvoščkom, da se sčasoma priučijo tudi — šofiranju, da ne bodo v daljni prihodnosti ostali na cedilu. Priporočal bi jim vsak primer tudi izurjenje v plezanju po gorah, da se privadijo vrtoglavosti, odnosno odvadijo, ker bi morebiti enkrat lahko presedlali v — aviatike. Zakaj v Ljubljani je vse mogoče.

Da jih proučimo, jih moramo razvrstiti v tri skupine. V prvi skupini so tako imenovani nobel-fijakarji, to so oni, ki imajo privilegij prevažati svatbene druge z novoporočencema, ki se za časa birne udinjajo imovitim botrom in botricam in ki pri takih in enakih svečanostih okrasijo glave s cilindri. Pri takih prilikah vozijo ti privilegiranci s parom čilih konj, da bi v njihovem razkošnem nastopu jedva spoznal ljubljanskega fijakarja. Ker imajo danes tudi ostali dve skupini gumijska kolesa na svojih vehiklih, nočem še posebej poudarjati te posebnosti pri prvih. — V drugo skupino razvrstimo one ljubljanske izvoščke, ki imajo svojo postojanko ali pred "Slonom", poleti pred Magdićem ali pred "Unionom", in v tretji skupini jih nalotimo pred kolodvorom. Ker se obe skupine vrstijo v postojankah, bi lahko govorili samo o eni skupini. Vsekakor pridejo po mojem skromnem mišljenju menda vse tri skupine na svoj račun. Posebno ob lepih dnevih ali ob nedeljah in praznikih. Takrat jih marsikdo pogreša. Pogreša jih marsikdo tudi v deževnih dnevih ali ob hudem mrazu, zakaj takrat posedajo rajši doma ali pa se grejejo za pečjo.

Zunanost naših fijakarjev je skratka — personificirano zdravje, rdečeličnost in zalitost. Znak, da umejo živeti. Kakor njihovi dunajski kolegi vedo tudi ti, kje je dobra kapljica na razpolago in brez vseh skrbi se lahko izročijo gostilni, pred katero so postali fijakarji.

Kar se tiče njihovih šeg in navad, se zrcalijo te v njihovi razboritosti, recimo šegavosti, v hudomušnosti in včasih v milejših formah sveda celo v porednosti napram ženskemu spolu. Pa niso nevarni. Kadar niso zaposleni, čitajo na "poku" sedeč časopise ali pa se med seboj malo za šalo premetavajo. Pa tudi pri takih začetkih so obzirni napram pasantom. Ko odbije opoldanska ura, izginejo s površja drug za drugim k domačim penatom na cmoke, zelje in fižol, ob nedeljah in praznikih seveda na obligatno pečenko in piške.

So v splošnem dokaj priljubljeni in — patriarhalni.

Njim sorodni so ljubljanski postreščki. Postreščki se razvrstijo v dve partiji: prva se naziva skratka društvo postreščkov, po domače dinstmani, druga pa društvo komisionarjev. Ena ima zelene, druga pa rdeče kape. Obe partiji se delita nadalje v postreščke v ljubzenskih stvarih, v postreščke, ki se jih napoti v zastavljalnico, in tretjič v postreščke, ki vozijo robo in inscenirajo selitve ali kakor oni pravijo sél'nge. Tudi glede postreščkov velja razvrstitev v one, ki stoje pred "Slonom" in glavno pošto, potem v one, ki stoje pred Prešernovim spomenikom, in v postreščke pred kolodvorom. Postreščki pred "Slonom" in glavno pošto so več ali manj postilion d'amour-i in prenašalci nujne pošte s poštoobratnim odgovorom. Oni pred Prešernovim spomenikom (zelene kape) so udomačeni v Prečni ulici in uporabni posebno za prenašanje vzorčnih kovčgov dunajskih židovskih potnikov. Popostreščki na kolodvoru prenašajo, odnosno prevažajo potniško robo in zacarinjeno blago.

Tudi postreščki so življenski umetniki; saj pa tudi zaslužijo priboljška, ker je njih posel precej utrudljiv. V začetku ujedinjenja so računali pot s kolodvora v mesto po en liter, po dva litra v predmestje itd. — Njihova zunanost je sorazmerna večnemu bivanju na prostem, so precej utrjenega zdravlja in z izjemami tudi rdečelični. Njihove šege in navade enačijo onim naših fijakarjev. Žive radi v gručah, to pa iz konkurenčnih ozirov. Opoldne se zateko v področje kulinarčnih užitkov ali v bližnjo gostilno. Svojčas so imeli opoldansko taborišče pri sedanji "Šestici", bivšem "Zek-sarju", ali pri "Kolovratu". Če dežuje, vedre v veži pred "Slonom" ali v kakem drugem zatišju. Nedelja je za njih nedelja.

Ker so pri nedostatku tramvaja prepotreben rekvizit, jih publika uvaža ter z njimi simpatizira. — Ker je vsak postrešček izučen rokodelc, me prav nič ne skrbi, če bi se v daljni prihodnosti moral morebiti izogniti brzovozni ali aviatični pošti.

Oba tipa naj počaste te moje skromne vrstice.

(Dalje prihodnjič.)

Vseljevanje iz Kanade in Mehike.

V minolem polletju do 31. decembra 1925 je bilo v Zedinjene Države na kanadski meji pripuščeno 54,728 oseb; od tega je bilo 47,320 priseljencev. 44,554 jih je bilo rojenih v Kanadi. Od ostalih 19 odstotkov je bilo 8,885 rojenih v Evropi; večinoma so bili to priseljenci na račun kvote dežele; 220 jih je bilo rojenih v Aziji, 143 v Avstraliji ali Novi Zelandiji, 926 pa v drugih deželah. Na mehiškanski meji je bilo pripuščeno 21,965 oseb; od tega je bilo 11,881 priseljencev. 90 odstotkov jih je bilo rojenih Mehikancev.

Bartulovičevo slepomišljenje z debato.

Ernest Bartulovič, alias Chas. Novak, alias Frank Charles Novak, odklanja predstaviti se delavski javnosti. To bi morda na vprašanje "povedal na debati", ampak te vrste ptiči-selivci se takim vprašanjem spretno ali pa nespretno izogibajo tudi na debatah.

Ernestu Bartuloviču dajemo priložnost "za debato", ako je pripravljen svojo preteklost pokazati v listih. Potem bomo o nji govorili tudi na debati, da bo več tragikomedije in več pouka za tiste ki mislijo da je vsakdo ki govori "radikalno" radikalen.

Bartulovič, alias Chas. Novak, hoče govoriti o SNPJ., ampak ODKLANJA debato pred članstvom SNPJ. Čemu?

On pravi da zato, ker bi bila to debata "za zaprtimi vrati" — to je tam, "kjer ne bo delavstvo imelo priložnosti soditi, ampak par zagriženih fanatičarjev."

Na podlagi takega tolmačenja SNPJ. ni delavska organizacija, torej je treba na debati o škodljivem delu socialistov v SNPJ. delavce, ki seveda kot taki ne morejo biti člani Jednote.

Na konvenciji SNPJ. v Waukeganu mu je bilo rečeno v obraz, da je importiran agent provokator. Ali je zanikal trditve? Ali je koga "pozval" na debato? Kaj še! Aranžiral si je shod na večer, ko so imeli naši sodrugi konferenco; povabil je na ta svoj shod samo zaupnike in simpatičarje ter tiste, o katerih so sklepali da "ne marajo Zavertnika". Samo par "nezanesljivih" oseb je bilo na tistem "zaupnem" Bartulovičevem shodu, in tako shod navsezadnje ni bil "zaupen".

Štirinajst dni so imeli Bartulovičevi ljudje najeto dvorano v Waukeganu. Dva svoja glavna funkcionarja so imeli na konvenciji pod masko "časnikarskih poročevalcev". Vsak dan so imeli tajne in napol tajne sestanke. Ampak nikoli niso prišli s kakim letakom ali ustmenim pozivom in rekli: Pozivamo vas na debato.

Ako bi bil Bartulovič poštenjak, kar seveda ni, bi bil MORAL pozvati tekom konvencije tistega, ki ga je javno nazval "importiran agent provokator" na debato.

"Za debato smo vedno pripravljeni", pravi Bartulovičeva "D.S." Dobro!! Ampak najprvo se naj predstavi.

V čigavi službi je bil ko so ga najeli za "revolucionarja"? Kaj je bil poprej predno je postal revolucionar? Ali je, ali ni plačan agent provokator?

Debatiral bo lahko v Chicagu in v Detroitu. Vendar pa bo od druge debate odnehal — ko bo prva končana. Debatiral bo pred delavstvom, ki tvori SNPJ. In debatiral bo o tem kar govori na svojih shodih in piše v svojih listih. Tolmačil bo svoje vratolomne "spremembe" v taktiki, tajne kupčije in marsikaj, in o marsičem kar je potrebno da bo pojasnil javnosti.

Mr. Bartulovič pravi, "da se v pogledu debat" ne vprašuje, kdo da je debator. Ne, ker navadno nastopajo v debatah ljudje, katerih zgodovina je znana. Ameriški komunist npr. ne bi šel debatirati s človekom katerega ne pozna, za katerega ne ve kaj je bil pred letom ali tremi leti. Imajo namreč že precej skušenj, ker so na tak način nasledli agentom, ki so bili revolucionarni po besedah, v dejanjih pa v službi reakcije. Mnogi so dobivali plačo od kapitalističnih agencij in

iz komunističnih fondov. To se v manjši meri vrši tudi sedaj, in ako ne, bo imel priliko povedati v "debatih".

Bartulović je vzel za strateško točko SNPJ. On hoče njeno članstvo osvoboditi korumpirane socialistične mašine. V ta namen piše za njegove privrženice članke SNPJ, dopise in pisma za Šragla. Da mu bo razkrinkanje olajšano, da bo dobil priliko dokazati kako je slučaj njega privedel v to deželo da jo odreši, predvsem da odreši članstvo SNPJ, ima priliko debatirati na dveh krajih, če bi mu eden ne zadostoval. Ker pa ga ne poznamo razun v toliko da vrši provokatorsko delo in da je "komunist" zato ker je plačan, želimo, da se nam za uvod že pred debato v listih vsaj nekoliko predstavi. Za drugega bi bil tak pogoj poniževalen, ampak takih "drugih" v njegovem slučaju ni. Poštenjaki namreč ne skrivajo svoje zgodovine, Ernest Bartulović pa ni poštenjak.

O indorsiranju delavskih kandidatov.

Tak je naslov editoriala, ki je izšel v frančiškanskem "A. S." z dne 16. februarja. Kakor njihovi po taktiki sorodni levi "ekstremisti", tako so tudi "krščanski" radikalci pri "A. S." demagogi. Vse kar počno v javnosti delajo s stališča "ugajati" masi. Ker zanje ničesar ne store, ji govore kakor oni mislijo da ji uga-ja. Zato se pojavljajo v njihovem bizniškem katoliškem glasilu članki, kakor je npr. "O indorsiranju delavskih kandidatov".

"Eno najvažnejših vprašanj je gotovo, kdo zastopa ljudske interese v zakonodajah," pravi modri katoliški člankar. Torej eno najvažnejših vprašanj!

Drugi stavek istega članka se pričenja:

"Družba je dandanes še vedno kolikor toliko razredno razdeljena . . ."

Čudo božje! — še vedno KOLIKOR TOLIKO razredno razdeljena. Torej samo malo še, pa ne bo več razredov. Človek, ki je napisal to budalost budalosti, je lahko samo "urednik" katoliškega "A. S."

"Po večini so ob času volitev vsi delavski prijatelji. In če bi res bili, bi v zbornicah tudi res čuvali in delali za delavske interese."

Tudi to je napisal isti "delavski" urednik. Nato pojasnjuje, da vsi taki kandidatje hlinijo prijateljstvo delavstvu zato da dobe njihove glasove.

Tudi tale del "članka" je značilen:

"Te dni je prinesel neki list zanimivo poročilo, kako dobijo razni kandidatje od delavstva indorsiranje: Pravi: Pridejo v dotiko z nekaterimi delavskimi voditelji, te podkupijo, ti pa gredo pred delavce, sestavijo o takem kandidatu zanimivo zgodovino, kako se je potegoval tu in tam za delavce, in hajd, uniže ga odobre . . . S tem, da je kandidat indorsiran, še ni rečeno, da je iskren in pravi delavski prijatelj. Zgodovina potrjuje, da v največjih slučajih ni. Zato mora biti delavstvo jako previdno, za koga in komu oddaja svoje glasove."

"Te dni" je prinesel neki list to čudno razkritje, pravi urednik "A. S." Kako da šele "te dni"? Če je to "zanimivo zakritje" za vas prišlo šele "te dni", je to za socialiste stara stara resnica. Kar ste vi spoznali šele "te dni", vedo socialisti od vsega začetka.

Sedaj pa par vprašanj. "A. S." pravi, da so indorsiranja za večino takozvanih od unijskih voditeljev indorsiranih kandidatov kupljena. Dobro! Toda zakaj za božjo voljo "A. S." ob vsakih volitvah pomaga oglašati take kandidate in čemu agitira zanje? Mar ne zato, ker je za tako izdajalsko, zavajalno agitacijo KUPLEN? Dokler je "A. S." izhajal v Jolietu, je bil vedno NAPRODAJ kandidatom in politikom, ki so sovražni ljudskim interesom. Frančiškanska "E." pa se je enako prodajala v Chicagu. Naročniki klerikalnih listov morajo imeti zelo malo spomina, drugače ne bi pustili prodanim pisarjem, da bi brili norca iz njih.

Vandervelde in Bertrand.

Belgijsko delavsko gibanje slovi vsled svoje vzorne politične, strokovne, zadržne in prosvetne organizacije. Ima velike in razširjene liste. In ima velike delavske voditelje. Eden teh je Emile Vandervelde, ki je praznoval dne 25. januarja šestdesetletnico svojega rojstva.

Skoro ob istem času je praznoval Louis Bertrand sedemdesetletnico rojstva. Ime Bertrand je tesno združeno z zgodovino belgijskega delavskega gibanja. Sodrug Bertrand je bil po poklicu kamnosek. Posvetil se je pa še mlad zlasti strokovnemu in zadržnemu gibanju. Kot poslanec je predlagal najprej leta 1894. uvedbo osemurnega delavnika v industriji. Leta 1913 je bil izvoljen v internacijo. Pripadal pa je v sedemdesetih letih že prvi internaciji. Spisal je mnogo brošur in letakov ter sodeluje še danes pri delavskem listu "Peuple".

Sodrug Swan Johnson umrl.

Čikaškemu članstvu soc. stranke dobro znani sodrug Swan Johnson je dne 4. marca v Santa Fe, New Mex., nenadoma umrl v starosti 36 let na posledicah pljučnice. V New Mexico se je mudil kot pravni zastopnik soc. stranke v pogledu neke sodne razprave. Pogreb se je vršil dne 8. marca v Chicagu, kjer je dom pokojnika. Zapušča soprogo, dva otroka in starše. Rojen je bil v Newaygo, Mich. Stanoval je na južni strani Chicaga.

Swan Johnson je bil mnogokrat kandidat soc. stranke v Chicagu za sodnika in v razne druge urade. Po poklicu je bil odvetnik. V predsedniški kampanji l. 1924 je zastopal illinoisko soc. stranko v kampanjskem odboru K. P. P. A.

Podpora brezposelnim v Angliji.

Anglija je v dvanajstih letih plačala podpore brezposelnim delavcem \$1,200,000,000. Po vojni je angleška trgovina in industrija, največ radi gospodarskega kaosa v kontinentalni Evropi, zelo nazadovala in posledica je kronična brezposelnost. Od milijon do poldrug milijon delavcev v Angliji je trajno brez posla. Situacija v industriji se le polagoma obrača na bolje, toda zlic temu je Anglija v kritični situaciji radi problemov, ki ne bodo zlahka rešeni.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

USPEH SODELOVANJA NA PRIREDBI J.S.Z. V GIRARDU.

GIRARD, O. — V soboto dne 27. februarja se je vršila v girardskem Slovenskem domu veselica in shod, ki jo je priredil tukašnji socialistični klub št. 222 s sodelovanjem Ohijske Konference klubov J. S. Z. Veselica kakor shod sta se završila s povoljnim uspehom. Tudi konferenca klubov JSZ, in društev Izobraževalne akcije JSZ., ki se je vršila naslednji dan, je bila dobro obiskana, kot je bilo v Proletarcu že poročano v zadnji številki.

Klub št. 222 JSZ. izreka zahvalo vsem, ki so na kak način sodelovali na sobotni priredbi in mu pomagali k uspehu. Posebno omenjamo naše vrle somišljenice Mrs. Michel, Mrs. Krbina, Mrs. Križaj in Miss Prevec, ki so izvršile vse potrebno delo v kuhinji in skrbele za pogostitev gostov.

Dalje izrekamo zahvalo pevskega društva "Ljubljanski Vrt" in "Mladinski godbi" za njihove nastope na naši priredbi.

Upamo, da nam vsi ohranijo tudi v bodoče svojo naklonjenost in bodo sodelovali z nami pri enakih in podobnih priredbah. Naš klub bo kakor doslej vedno vračal prijaznost s prijaznostjo. — *John Kosin.*

VAŽNO ZA WAUKEGAN-NORTH CHICAGO.

WAUKEGAN, ILL. — Članstvu kluba št. 45 JSZ. sporočam, da se prihodnja klubova seja ne vrši drugo nedeljo v marcu, ampak v tem slučaju tretjo, to je dne 21. marca ob 2. popoldne v S. N. Domu.

Vzrok, da smo menjali datum seje je, ker želi večja družba članov iti v nedeljo 14. marca v Chicago k predstavi Cankarjeve drame "Hlapci", katera bo vprizorjena v dvorani ČSPS, 1126 W. 18th St. blizu So. Racine Ave. Ljubiteljem dobrih dramskih predstav priporočam, da naj ne zamude te prilike in pridejo ob 2:30 popoldne v omenjeno dvorano.

Naš klub se pripravlja na prvomajsko slavnost, ki jo bo priredil v Slov. nar. domu. Program bo izbran in bogat. Izmed govornikov nastopi naš znani sodrug Jože Zavertnik. Vprizorjena bo socialna drama "Grobovi bodo izpregovorili", za katero smo sigurni, da bo pustila na udeležencih mogočen vtis. Občinstvo v Waukeganu—North Chicagu že sedaj opozarjamo na to slavnost, ki bo ena največjih te vrste kar smo jih še imeli. Program v podrobnostih priobčimo pravočasno. — *M. J.*

SODRUGA A. ZORNIK IN J. FRADEL KANDIDATA V PENNSYLVANCKO ASSEMBLY.

Na seji okrajne organizacije soc. stranke Westmoreland County, ki se je vršila v Greensburgu, Pa., sta bila med drugimi nominirana za poslanska kandidata v general assembly (v državno zbornico) sodruga John Fradel iz Latrobe in Anton Zornik iz Herminie. Fradel kandidira v prvem in Zornik v tretjem distriktu. Socialistični kandidatje v Pa. v državne urade in za senatorja so bili navedeni v 964. števil. "Proletarca".

DVOJNA MERA — ENA ZA BANKIRJA, DRUGA ZA DELAVCA.

UNIVERSAL, IND. — V 963. števil. Proletarca je poročevalec iz Clintona omenil med drugim polom tukajšnje banke, ki je pripravil tudi precej naših rojakov ob prihranke. Ko se je raznesla vest o polomu, je nastalo v tem premogarskem selišču veliko razburjenje. Posamezniki in družine so imele svoje pičle prihranke v tej banki, ker so vsi skupaj smatrali, da je denar shranjen na banki varnejši kakor če bi ga imeli skritega doma. Bankrotiranje banke je torej zadelo najrevnejše, kajti premogova industrija je že dolgo v krizi in ta je zadela tudi Universal. Sedaj so premogarji še ob tiste cente katere so si v takih časih ali pa preje v "boljših časih" s težavo prihranili.

Ako delavec poveri \$50, ga aretirajo, ženejo pred sodnika in obsodijo na več let ječe. Bankirjem, ki spekulirajo z ljudskim denarjem in pri svojih vratolomnih investicijah večkrat zavozijo ter spravijo svoje denarne zavode v bankrot, se nič ne zgodi. Ljudje dobe mogoče mal odstotek svojih vlog, bankir pa čez nekaj mesecev po bankrotu lahko odpre novo banko. V tem sistemu je veliko gnilega in gnil je tudi ves bančni sistem.

Delavstvo v industrialnih središčih se bankirjev lahko osvobodi z ustanavljanjem delavskih bank. To je koristen eksperiment, ker vodi delavstvo na gospodarska in finančna polja, katera si je dosedaj v tej deželi kapitalizem izključno lastil zase. V krajih ki imajo gospodarsko bodočnost, so zelo priporočljiva za delavstvo stavbinska in posojilna društva, v katere delavec lahko vloga svoje pičle prihranke po razmeroma visoki obrestni meri.

O napredovanju tukajšnjega kluba JSZ. ne morem poročati, ker napredovanja pri nas sploh ni. Delavske razmere so izredno slabe in ni izgledov, da zavlada "prosperiteta" kakor so jo premogarji poznali nekaj časa med vojno in po vojni. Iz mnogih premogarskih naselbin se naši ljudje izseljujejo v industrialna mesta. Kar nas je organiziranih sodrugov, smo lojalni socialistični stranki in J. S. Z. ter storimo kolikor v danih okoliščinah moremo za zmago delavskega razreda.

Poročevalec.

UPRAVNI ODBOR J. D. T. D. ZA POVEČANJE "PROLETARCA".

Novi upravni odbor je na svoji seji dne 3. marca razpravljal med drugim tudi o vprašanju povečanja "Proletarca" ter zaključil v tem oziru načrt, ki bo povečanje omogočil. Objavljen bo ko bo dokončano vse glavno delo za prvomajsko številko "Proletarca".

Na prvi seji po občnem zboru se je upravni odbor "Proletarca" konstituiral sledeče: John Olip, predsednik; Joško Oven, podpredsednik; Frank Alesh, tajnik; Filip Godina, blagajnik; Andrew Kobal, Donald J. Lotrich in Fred A. Vider, nadzorni odbor.

"Proletarec" izhaja nad dvajset let. Ves čas ga vzdržujejo delavci za delavce. Ves čas je vnest svojemu namenu — delu za socializem. Širite "Proletarca"!

SLAVNOST PETDESETLETNICE ROJSTVA IVANA CANKARJA.

CHICAGO, ILL. — Dramski odsek kluba št. 1 JSZ. si je nadal hvaležno nalogo, proslaviti petdesetletnico rojstva največjega slovenskega pisatelja in misleca Ivana Cankarja. Ta slavnost se bo vršila v nedeljo dne 14. marca v dvorani Č.S.P.S., 1126 W. 18th St. Program prične ob 2:30 popoldne. Chas. Pogorelec bo v svojem otvoritvenem nagovoru opisal delo kluba št. 1 in podal naznanila. Frank Zaitz bo govoril o pomenu te slavnosti in o Ivanu Cankarju ter njegovih delih. Andrew Kobal bo podal nekaj zanimivih slik iz Cankarjevega življenjepisa.

Najvažnejša točka programa je drama "Hlapci", ki bo to pot prvič na slovenskem odru v Ameriki. Ko je izšla, je zadela hlapčevski duh tako zelo, da na Slovenskem v tistih letih ni smela na oder.

V svojem pismu prijatelju in pisatelju Kraigherju, ki ga mu je poslal tiste čase, je Cankar izrazil upanje, da bodo vprizorili "Hlapce" vsaj v Pragi, če jih na Slovenskem ne smejo. Prevod "Hlapcev" v češčino je oskrbela gđ. M. Noskova. V Ljubljani so bili "Hlapci" prvič vprizorjeni šele po vojni.

Drama "Hlapci" je izšla v tisku l. 1910. Založila jo je Schwentnerjeva knjigarna v Ljubljani. V listih je dvignila mnogo prahu in kritiki so jo v splošnem obsojali. Le "Ljubljanski Zvon" je imel vsaj nekoliko ugodno kritiko o novi drami, a še ta je bila spisana izključno z literarnega stališča.

Socialisti so dramo seveda pozdravili, ker je prikazala karakterje menjajočih se značajev in mas v najresničnejši luči.

Proslavitev spomina Ivana Cankarja in njegovih del v nedeljo dne 14. marca torej ne bo kakšna formalna slavnost, ampak priredba z najbogatejšim programom. Klub št. 1 JSZ. bo storil v polni meri svojo dolžnost. Zato po pravici pričakujemo, da bo slovensko občinstvo v nedeljo 14. marca napolnilo dvorano ČSPS. kakor se spodobi za tako redko slavnost. — P. O.

AGITACIJA ZA RAZŠIRJENJE "PROLETARCA" V DETROITU.

DETROIT, MICH. — Klub št. 114 JSZ. je na eni svojih prošlih sej razmotrival o agitaciji za razširjenje "Proletarca" in ob tej priliki sklenil znižati naročnino za nove naročnike \$1. Vsakdo v Detroitu, ki si naroči Proletarca in preje ni bil naročnik, plača samo dva dolarja za celo leto, kar je izredno nizka cena za tak list. To znižanje bo v veljavi za dobo šest mesecev.

Detroitška slovenska naselbina se veča in večati se mora tudi število naročnikov "Proletarca" in število članov kluba št. 114. Ampak uspeh v agitaciji bomo dosegli če bomo vsi sodrugi aktivni, vsakdo po svojih močeh.

Podpisani je eden izmed zastopnikov "Proletarca" v Detroitu in želi, da bo ta kampanja čim uspešnejša. Na nesrečo ali pa "srečo" rojaki ne živijo blizu drug drugega in tako nam je nemogoče obiskati vse in pogosto, posebno če agitator nima "Lizi", s katero bi se vozil po agitacijskih potih. Med slednje spada tudi podpisani. V obstoječih okolščinah je moje priporočilo, da postanemo agitatorji za razširjenje Proletarca vsi člani kluba št. 114 in vsi somišljeniki. Povejte rojakom, da je naročnina na naše delavsko glasilo znižana za tretjino. Ako ga ne morete pridobiti sami, in računate da se bo ta ali oni naročil, sporočite njegov naslov meni

ali kakemu drugemu zastopniku, pa ga bomo obiskali. Slovenska naselbina v Detroitu bo napredna, ako bomo sedaj pazili nanjo in delali, da bo v nji "Proletarec" zadostno razširjen in klub št. 114 JSZ. dovolj aktiven. Frank Oblak, 8683 Sherwood.

FANATIZEM, IZOBRAZBA IN HUJSKAČI.

DETROIT, MICH. — Na javnem shodu, ki ga je sklical meseca januarja soc. klub št. 114 JSZ., na katerem je govoril s. Jože Zavertnik, je človek lahko spoznal razliko med fanatizmom in izobrazbo. O poteku shoda je bilo v Proletarcu poročano, zato ga ne bom ponavljal. Spregovoriti pa hočem par besed o "izobrazbi" takozvanih "čistih", katere sem dodobra spoznal na omenjenem shodu. Klub kot sklicatelj shoda ni nikogar izključeval od udeležbe. Računati pa sme, kakor vsakdo v enakem slučaju, na tolerantnost in pa na pravilo, da če kdo, so delavci dolžni varovati vsaj drug drugemu svobodo govora in zborovanja. Na naš shod je prišla skupina razgrajčev, ki je na oštarijski način pričela motiti govornika in zborovanje. Organizirali so se za razgrajanje, ker nimajo dovolj razuma, da bi mogli mirno poslušati izvajanja govornika in mu potem oporekati v javnosti (v listih ali na svojem shodu). Ko so se posedli, so že imeli v vidu "strategične" pozicije. Zahtevali so mnogo prostora, da so lažje ropotali s stoli in skakali po njih in okrog njih. Seveda se jih stari boritelj Jože ni ustrašil ampak jim povedal kar jim je šlo. Spreobrnil pa jih s tem ni, ker so nedostopni zdravemu mišljenju.

Isti element je pred nekaj tedni sklical sestanek članov društva Zveza Detroitških Slovencev št. 121 SNPJ. in to v imenu društva. Povabili so samo svoje "somišljenike", in to zaupno. Zvedeli so za sestanek tudi lojalni člani SNPJ. in se ga skušali udeležiti, toda sprejeti so bili nebratsko, z zmerjanjem. Ti zapeljani reveži so ob tej priliki ponovno pokazali, kako zelo jih imajo pod komando agentje provokatorji.

Sedaj pišejo po prodani "D.S." da je prišel v omenjeno društvo nered po naši krivdi, namreč po krivdi tistih članov katerim je res za interese SNPJ. Za svojo propagando rabijo Pavla Bergerja in M. J. Turka, ki sta baje edina proti korupciji in zato jih hočejo korumpirani socialisti vreči iz SNPJ. Hrvatje, kolikor jih je fanatikov kateri so verno udani agentu provokatorju, mislijo da sta omenjena že vsa ožarjena s krvavo "komunistično" glorio. Priporočam obema, da podasta že enkrat izjavo da nista v zvezi z nečlani SNPJ., kateri rujejo med jednotinim članstvom protti njenim interesom. Ne vprašamo da naj bosta na naši strani, želimo pa da bi provokatorjem ne pustila da se ju izrablja.

Radi tega hujskanja se vrše seje našega društva osem do devet ur. Ali se bori nasprotna skupina za izboljšanje SNPJ.? Ali za pravico proti korupciji? Ne, ampak izvršuje navodila, ki jih dobiva od Radnikovega štaba, v katerem ni nobenega člana SNPJ. Blatenja je v Detroitu zadnje čase po zaslugi teh zapeljancev vse polno. Vzelo bo najbrž mesece, predno se bodo stregli in potem šele bodo spoznali, da jih njihovi importirani voditelji goljufajo. Ne želim in ne pričakujem, da bi morali delavci vsi enako misliti, želim pa, in z menoj vsakdo ki želi delavstvu dobro, da bi delavci znali misliti s svojo glavo, da ne bi bilo med njimi nikogar ki bi mislil tako kakor hočejo kapitalistični interesi in ne tako, kakor hočejo kapitalistični agentje provokatorji.

Frank Oblak.

IZ UPRAVNISTVA.

Slovenska Narodna Čitalnica v Collinwoodu je naročila iz "Proletarčeve" založbe precej knjig izmed onih katere smo prejeli nedavno iz starega kraja. Cene in seznam teh knjig je bil priobčen v 963. številki "Proletarca". Priporočamo vsem drugim čitalnicam in knjižnicam kakor posameznikom, da si naroče knjige iz naše zaloge. Ako želite knjige kakršnih ni v našem ceniku, nam sporočite, in mi jih bomo skušali dobiti za vas.

Letošnja prvomajska številka "Proletarca" bo posvečena JSZ. in splošnim aktivnostim našega delavstva. V nji bodo poleg številnih ameriških sodelavcev in agitatorjev zastopeni tudi sodelavci iz Slovenije. Vsebovala bo slike klubov JSZ., pevskih zborov in druge. Letošnja prvomajska številka "Proletarca" bo značila pregled dela naših naselbin na polju delavske vzgoje, kulture in agitacije. Razširite jo, da jo dobi v roke vsak slovenski delavec. Izšla bo pred prvim majem, tako da bo razposlana povsod še pred našim delavskim praznikom. Pošljite naročila takoj.

Naročite več izvodov skupaj, in jih razprodajte bodisi sedaj, bodisi potem ko boste imeli list v rokah. Na ta način boste pomagali širiti dober list, in ob enem upravi kriti stroške, ki jih ima s to izdajo. Pomnite, da so jako visoki, da segajo precej nad tisoč dolarjev.

Več sto izvodov prvomajske številke "Proletarca" 1925 je šlo v stari kraj. To je bilo prvič v zgodovini "Proletarca", da je romala v Slovenijo in druge kraje kjer žive jugoslovanski delavci v tolikem številu. Naročili so jo večinoma tukajšnji čitatelji svojcem. Cena za iztis, ki ga pošljemo v inozemstvo, je 30c. Vsoto lahko pošljete v poštinih znamkah. Ako se naročniki "Proletarca" potrudijo in nekoliko žrtvujejo, bo šla letošnja prvomajska številka "Proletarca" v inozemstvo namesto v par sto v dva tisoč izvodih. Lansko leto smo dobili precej pisem s katerim so se prejemniki zahvalili za poslane izvide. Zelo pohvalno so se izrazili funkcionarji delavskih čitalnic in drugih prosvetnih društev. Sodrugi, naj ta apel glede naročil v stari kraj zadostuje. Napišite naslove svojcev in nam jih pošljite zaeno z vsoto. Prvomajska številka "Proletarca" bo tam vsled svojega bogatega gradiva gotovo dobro došla. Pošljite ji potne liste, drugo uredimo mi.

Pred kratkem smo poslali opomin naročnikom za obnovitev naročnine. Tisti ki jo še niso obnovili, naj ne odlašajo. Tistim ki radi brezposelnosti naročnine sedaj ne morejo poslati in so izrekli željo naj jim list pošiljamo naprej, bomo ugodili. Vselej, kadar razpošljemo opomine, pričakujemo od vsakogar, bodisi da obnovi naročnino, ali sporoči da mu je to za enkrat vsled gmotnih težkoč nemogoče, ali pa da list odpove. Vsakdo naj se ravna po tem pravilu, ki je pošteno za naročnike in za liste.

Ali "Proletarec" nazaduje v številu naročnikov? Na drugem mestu je priobčen izkaz od zastopnikov poslanih naročnin pod rubriko "Agitatorji na delu". Enaintrideset agitatorjev je označenih v tem izkazu, ki so poslali 85 naročnin, in to v dveh tednih. V teh seznamih niso vključene naročnine, ki jih pošljejo na-

ročniki sami. Med agitatorji jih je precej, ki niso pri-
glašeni kot zastopniki "Proletarca", toda delujo za njegovo razširjenje z vsemi močmi. Eden izmed teh je John Chervan, Clayton, Pa. Poslal je tri naročnine in ob enem piše, da jih v kratkem pošlje še več. Marko Tekavc, Canonsburg, Pa., večletni agitator Proletarca, jih je poslal devet, med njimi šest novih. S. Maslo iz Greensboro, Pa., je poslal sedem novih. Imena drugih so razvidna v omenjeni rubriki. Ali je vaša naselbina zastopana v nji?

Če se bi krog aktivnih agitatorjev zvišal, ne bi bil noben izkaz poslanih naročnin manjši kakor v tej številki, pač pa bi bil lahko večji. 50 naročnikov od strani agitatorjev vsaki teden je čisto lahko dosegljiva številka. Zastopniki, ki še niste obiskali naročnikov Proletarca katerim je naročnina preteklih par tednih potekla, obiščite jih v kratkem. Pridobite druge, da se naroče. Čitatelji, ki bi hoteli postati zastopniki Proletarca, naj pišejo upravnistvu, ki jim bo poslalo potrebna navodila. Geslo vseh naj bo: Širimo "Proletarca"!

Deportacijsko postopanje proti naturaliziranemu državljanu.

Naš poročevalec iz Westmorelanda, Pa., nam je poslal izrezek iz lista "Greensburg Review", kateri piše o deportacijskem postopanju proti John Tapolcsany, rodom Madžaru, bivačemu v Herminie, Pa., kjer ima brivnico. Tapolcsanyi je dobil državljanski papir 1. 1920. Federalne oblasti v Pittsburghu so ga obtožile, da je dobil državljanstvo po krivem, ker je zatajil svojo pripadnost organizaciji, ki propagira "nasilno strmoglavljenje vlade". Tapolcsanyi je, kot pravi obtožba, agitator takozvane komunistične stranke. Federalni prosekutor citira v svoji obtožbi odstavke iz Tapolcsanyevih pisem, katere je pisal svojemu bratu na Ogrsko. Kako so ta pisma prišla v roke prosekutorju, omenjeni list ne pojasnjuje, ampak zdi se nam, da imajo tukaj opravka agentje provokatorji. Tapolcsanyi je bil na Herminie baje navdušen, fanatičen komunističen agitator. Govoril je o revoluciji kakor da je to nekakšen baseball.

Kot v mnogoterih drugih slučajih, so oblasti izbrale tega reveža za žrtev, medtem ko puste odgovorne hujskače pri miru. Temu madžarskemu delavcu hočejo vzeti celo državljanske pravice in ga deportirati, medtem ko se agentje provokatorji svobodno gibljejo po deželi in spravljajo tiste delavce, kateri se jim puste fanatizirati, v nesrečo. Socialisti obsojamo vsako kratenje osebnosti svobode in smo se še vselej postavili v bran proti preganjalcem delavcev kakor je John Tapolcsanyi. Delavskega gibanja se s takimi deportacijami ne bo zatrla, niti ne s teroriziranjem agitatorjev. Denar, ki ga oblasti zmečejo svojim agentom za špijonažo med delavstvom in za hujskanje delavstva, zato da imajo potem priliko dokazovati kako so potrebni vladi ter redu in miru, je vržen proč, ker ne doseže svojega namena. Delavcem pa naj ta slučaj služi za nauk, da se z "revolucionarnimi" besedami ne delajo revolucije. Kdor jih danes med delavsko rajo v tej deželi še vedno rabi, je ali fanatik ali pa agent provokator.

KNJIŽEVNI VESTNIK.

"POD LIPO", štev. 2 (februar) ima sledečo vsebino: J. F. Schaer: Ljubimo ideale. — Mile Klopčič: Kitajska lirika pred 3000 leti: Bojna pesem Kitajcev; Domotožje; Pesem na povratku domov. — Čulkovski: Griška Onučin in njegova žrtev. — A. T.: Utrinki. — Ada Negri: Bela duša. — Ivan Vuk: Za vsakdanjo skorjico kruha. — Mile Klopčič: Poslednje pismo. — F. P.: Pozaba. — Ernst Toller: Zid ustreljenih. — J. Ramsay MacDonald: Posameznik v družbi. — —: Trocki o Leninu. — A. T.: Frankfurt. — Karol Tekavec: Iz mojih zapisnikov. — Listek.

Naslov: "Pod lipo", Ljubljana, Prule 15, Jugoslavija.

"ČAS", februarška številka: Med našimi lazi, povest (Frank Kerže); Zdravljenje s svetlobo; O rojstvu zrakoplava; Kako žive daljna ljudstva (po C. C.); Kratka zgodovina Slovencev; Živalski imigrante; O telepatiji; Okoli hiše; Iz nove Rusije. — Priloga: Gospodinski del.

Naslov: Čas, 1142 Dallas Rd. N. E., Cleveland, O.

Iz dnevnika *jednog magarca*, spisal Ante Dukić, tisk in naklada Jugoslovanske štampe, Zagreb. "Iz dnevnika *jednog magarca*" je knjiga, ki je posebnost svoje vrste. Obsega 172 strani in stane 32 Din. Čitatelje, ki razumejo hrvatsko, bo gotovo zanimala. O tem interesantnem delu bo podano več ocene v eni prihodnjih števil. — k.

Levstikovo "Gadje gnezdo" prevedeno v češki jezik.

"Gadje gnezdo", medvojna povest izpod peresa znanega slovenskega romanopisca Vladimira Levstika, je prevel v češčino Bohuš Vybiral. Knjigo v češkem prevodu je založila knjigarna R. Promberger v Olo-mucu.

KONCERT PEVSKEGA DRUŠTVA "LJUBLJANSKI VRT" V NILSU, O.

GIRARD, O. — Znano girardsko pevsko društvo "Ljubljanski Vrt" bo v soboto dne 27. marca priredilo v naselbini Niles, O., v nemški dvorani na Bird Street velik koncert, na katerem bodo sodelovali tudi hrvatski slovaški in srbski pevski zbori. — *Poročevalec*.

SODRUGOM IN SOMIŠLJENIKOM V COLLINWOODU.

Seje kluba št. 49 JSZ. se vrše vsako prvo nedeljo v mesecu ob 9. dopoldan v Kuncičevi dvorani, Waterloo Rd. Vse tiste ki simpatizirajo z našim gibanjem vabimo v naš krog. Sodrugi, agitirajte za pojačanje kluba! Udeležujte se redno sej, kajti agilnost organizacije je odvisna od agilnosti članov. — **TAJNIK.**

GIRARD, O. — Seje soc. kluba št. 222 J. S. Z. se vrše vsako prvo nedeljo v mesecu ob 10 dopoldne v Slovenskem Narodnem Domu. Delavci to je vaša organizacija, pridružite se ji! Naš klub ima tudi lepo zbirko knjig. Izposojajte si jih! **TAJNISTVO.**

NAŠI ODRI.

"Čarlijeva teta".

Tridejanska dijaška farsa, spisal B. Thomas, angleški pisatelj in dramatik, vpriporil "Ivan Cankar" v Clevelandu.

Perfektno! Tak prislov je rabil nek kritik o neki igralki, ki je pred kratkim nastopila v neki nedavno vpriporjeni drami. Absurdnost! Kje je sploh kaj popolnega, perfektnega? Stvari, ideje, ljudje se vedno izpopolnjujejo in vse stremi za tem — a popolnosti še ni in ni, tudi je ni na slovenskem odru. Tudi so pri nas ameriških Slovencev v modi vsemogoči superlativi; kar tekmujemo zanje. Briljanten igralec, najnaprednejši naprednjak, najrodoljubnejši rodoljub, najbednejši med bednimi in tako naprej *ad absurdum et gloria Dei*. In, če govorim o igralcih, kje je tista mera, s katero merijo naše diletante ter jih obsipljejo z vsemogočimi hlinjenja polnimi frazami in pridevki? Ali ne odseva iz takih laskanj samo "čista" osebnost? Gre se največ za osebo; kdo je tista oseba, in ne za njene resnične vrline.

Sedaj pa urno k "Tetki"!

Konstatirati moram, da ni farsa "Čarlijeva teta" — lahko bi se tudi imenovala "Dragotinova teta", ako bi se rabilo samo slovenske izraze — ničesar izgubila v svoji pestri šali in popularnosti niti tedaj ne, ko je prošlo nedeljo posetila slovenski Cleveland. Publika je z zanimanjem sledila razvijanju smeha polni dijaški burki in je le s silo zadržavala smeh, ki je le za hip prenehal, a zopet vstal, kakor valovi ob obali razburkanega jezera. Včasih so se razgovori izmenjavali za več minut, ne da bi človek mogel ujeti njihov pomen med bučnim smehom avdijenčce. Igralci bi v takih slučajih na vsak način morali počakati, da se umiri, da pride občinstvo zopet malo "k sebi".

Gotovo je Barton Thomas sam v svojih dijaških letih doživel kaj podobnega, da je zamogel napisati farso Čarlijevo teto. Kot znano je bil Thomas Anglež, rojen v Liverpool-u, in je dovršil svoje študije na Angleškem. Kot tak je imel priliko slišati in videti vsemogoče šale in dovtype, anekdote in smešnice, ki so med razposajenim dijaštvom vedno v modi, pa bilo tu ali v Britaniji. In to navzlic temu, da Američani radi trde o Angležih, češ, da so nedostopni krepkim, zdravim dovtipom ter da se šele čez mesec smeje šali, ki jo navaden Yankee namah ujame. Bilo kakorkoli, Thomasova farsa ni samo dovtipna, temveč vseskozi — dovolite, da rabim Klevelandčanom priljubljeni izraz — briljantna komedija od alfe do omega.

Podstavka ideje, da so ljudje že po nagonu siljeni nadeti si značaje, ki niso lastni njim in nositi maske, da tako zakrijejo svoj jaz, ni niti nenavadna, niti ne težavna ideja. To se rado dogaja. Spreminjanje mask in način, v katerem karakterji izginejo, se pojavijo in zopet izginejo, prinese konfuzijo, katera prehití vse ostale značaje. To velja v splošnem in ne samo za to ali ono dramo.

Dovolj; vrniti se moram k tetki!

Ker je Thomas zaposlil le enajst oseb v svoji burki, jih opremil s pestrim humorjem ter snov z njimi dobro obdelal, sem se namenil, da si te osebe privoščim posamezno, kot jih je dramatik vsporedil. Torej

ako bi slučajno kdo želel biti prvi med prvimi označen, naj vrže svoj "vrag-ga-vzemi" v avtorja in ne v me.

Sir Thomas Chesney, polkovnik v pokoju, me je presenetil; prekosil je namreč samega sebe v prejšnjih svojih vlogah te sezone. Sicer bi bilo neumestno trditi, da je bil perfekten, ker kaj podobnega ni pričakovati od kateregakoli amaturja, a je bil — skoro bi mi ušlo, da bi zapisal Klevelandčanom priljubljeni atribut briljanten — takorekoč doma. Gorshe, v vlogi tega polkovnika, se je res počutil domačega. Igral je preprosto, brezhibno in ne preveč pretiravaajoče, a dosti prepričevalno, neglede na pavzo v drugem dejanju, ki je večina ni opazila. Vtis je napravil name, da sem že mislil, da je on res pravi oče Jacka, visokošolca, katerega je predstavljal Pavlin. Jack je bil se mi zdi veliko bolj pogoden kot pa njegov prijatelj Čarli, nad čigar oblastjo je kraljeval Birk. Obema dijakoma se je pa vidno poznalo, da nista še nikoli bila v miljeju dijaškega življenja. In ker sem že pri visokošolcih, bogneš, da bi se drznil iti preko dijaka Bobberleya, prijatelja Jacka in Čarlija. Nad usodo naslovne vloge, Bobberleja, je imel oblast v svojih rokah Steblaj. Nastopil je dobro, a so ga kmalu jelo kviriti nepotrebne geste, povzete iz filmov, ter izrazi na obrazu, skoro bi rekel nenormalnega človeka, ki so se pogosto opažali. Masko je imel vseskozi pravilno — tudi tedaj ko si je "nataknil" krilo tetke. V nastopnih prizorih namišljene tetke je postajalo njegovo obnašanje čeznaravno. Pokazal pa je, da je bolj dostopen vlogam komične vsebine, kot pa vlogam ljubavnega značaja. Glas je včasih premalo spremenil; to ga je kazilo in delalo dvomljivega za dvojno vlogo.

Ob različnih prizorih omenjenih treh dijakov, je nehote silila misel v me, ki mi je psihično šepetala: "Ena teh vlog bi pristojala bolj kot komu drugemu drju Malley-u; njemu bi to šlo bolj izpod rok." In čim so se prizori vrstili, se mi je ta misel tako udomačila, da sem tem bolj pogrešal Nikito iz drame "Moč teme" v eni izmed treh dijaških vlog. On bi se prav gotovo znal bolje uživati v življenje, ki mu je znano, poleg tega je pa on izvrsten igralec. To bodi omenjeno samo kakor nekaj impromptu.

Fr. Česen je še vedno pohvalno nastopal in tudi sedaj se ni izneveril v vlogi Štefana Spittique-a, odvetnika v Oxfordu. Pa tudi Mary Grill, ki je igrala vlogo njegove nečakinje Ane, je interpretirala značaj povoljno, a ni bila gotova v nastopih. Kitty (ga. Simčič) mi je ugajala. Tukaj pa moram pripomniti, da sta ti dve ljubici Jacka in Čarlija preveč "dražestno" teto poljubljali. Sicer je pravilno, da se pretirava pojave na odru, a se mora paziti, da se tega ne prinese do ekstreme, sicer postane stvar mukepolna, če je "overdone." Pač je dobro, ako se človek brzda v takih zapeljivih momentih.

Dona Lucia D'Alvares, Čarlijeva teta, je imela fin nastop ter istega obdržala do konca. Kakšna razlika med vlogama Matrone v "Moč teme" in pa tete v tej burki, a ga. Schifferer je tudi sedaj, kakor takrat, pokazala, da zna živeti v vloge kar iste zahtevajo. Njena protežiranka Ela, ki jo je predstavljal Danica Oblak, je bita za malo vlogo povoljna.

Še dve osebi mi ostaneta, da jih otipljem, potipljem in pretipljem: Brasset, sluga v kolegiju, in pa Mary, sobarica pri odvetniku Spittique-u. Vlogo sluga nam je izvrstno podal Komar, ki si je tudi priboril najlepši šopek cvetlic celega večera. Njega še nisem

videl tako dobro igrati, ako tudi je obetal biti najbolji v vlogi Pjotra v Tolstega drami "Moč teme", da mi ga niso ženske prezgodaj spravile s sveta. Komar je svojo kreacijo do pičice izvršil, povzročil je več zdravega smeha s svojim "krčem v želodcu", kot vse ostale dramatis personae v tej burki. Tudi je dokazal da je dostopen vlogam ljubimcev. In, če je kaj umetnosti v i-granju, sicer jaz tega ne trdim, potem jo je gotovo pokazal on. Ni bila to ravno častna vloga, a napravil je iz nje glavno, iz preproste vloge je v njegovih rokah nastala takorekoč title-role. Znal je biti navidezno pokoren napram predpostavljenim, a je tudi znal orisati z besedo in še bolj s kretnjo za njih hrbti, kako bedasti so v svojih preperelih konvencionalnostih. Njegova ljubica, sobarica Mary (Julia Podpadec) ni prav nič zaostajala za ostalimi igralkami ter je rešila svojo kratko vlogo dobro. —

Oprema sob ter ostala scenerija je bila zadovoljiva.

Igro je režiral V. Grill.

Čitatelje mojih kritik moram opomniti ob sklepu na dejstvo, da je dram. društvo "Ivan Cankar" pripravljeno storiti v prihodnosti vse, samo da ustreže občinstvu. Odločili so se, da ne marajo opravljati Sisičevega dela. V dokaz nam bodi to, da imajo za prihodnjo predstavo izbrano igro "V ječi" ali "Zamenjan ženin", ki bo vpriporjena 28. marca. Toda to še ni vse! Dalje so se odločili, da vpriporijo igro "His Model Wife" v angleščini, v kateri bo nastopila slovenska mladina. To se bo zgodilo meseca aprila, kot zaključek letošnje sezone. — Igro "V ječi" bo režiral Skuk, igro "His Model Wife" pa Dr. Malley.

L. Beniger.

Agitatorji na delu.

Naročnin so poslali:

Marko Tekavz, Canonsburg, Pa.	9
John Shabus, Milwaukee, Wis.	8
Anton Maslo, Greensboro, Pa.	7
Mike Primožič, Library, Pa.	5
Joseph Presterl, Collinwood, Ohio	4
Joseph Ovca, Springfield, Ill.	4
Anton Žagar, Chicago, Ill.	3
John Kosin, Girard, Ohio	3
Joseph Britz, Export, Pa.	3
Joseph Volk, Cleveland, Ohio	3
John Krebelj, Cleveland, Ohio	3
John Chervan, Clytonia, Pa.	3
John Marolt, West Mineral, Kans.	3
John Božič, Collinwood, Ohio	2
Louis Višnikar, Oglesby, Ill.	2
John Jankovich, Barberton, Ohio	2
John Gorsek, Springfield, Ill.	2
Michael Glad, Detroit, Mich.	2
Z. A. Arko, Diamondville, Wyo.	2
Frances Zakovšek, North Chicago, Ill.	2
Peter Bukovec, Johnstown, Pa.	2
Frank Oblak, Detroit, Mich.	2
Martin Gorenc, Arma, Kansas	1
Chas. Pogorelec, Chicago, Ill.	1
John Kobal, Johnstown, Pa.	1
Math Vogrich, Bessemer, Pa.	1
John Mauri, Neffs, Ohio	1
John Vitez, Pursglove, W. Va.	1
Max Martz, Buhl, Minn.	1
John N. Jackson, Mullan, Idaho	1
Vin. Verhovnik, Universal, Ind.	1

HLAPCI.

I. DEJANJE na vrtu pred župano-vo krčmo. Jerman, borec proti mračnjštvu, se poslavlja od županove hčerke, ki jo ljubi, toda njuni koraki ne vodijo skupaj. Večja družba učiteljstva in drugih naprednih veljakov se navdušuje ob volilni zmagi. Štetje glasov sicer še ni končano, toda zmaga naprednosti je gotova, mora biti, kot trdi učitelj Komar, najglasnejši med njimi. Pride poštar in naznani: Vse črno! Povsod klerikalna zmaga! Naprednjaki se prestrašijo in v hipu spoznajo, da je narod sodil, ki je zdrav in pošten... Pred minute naprednjaki se hipoma spomnijo, da bodo prišli drugi poglavarji in se pripravljajo na spremembo prepričanja. Mimo pride župnik, visok, ponosen. Vsi mu hite naproti. On odzdravlja molče. Edino Jerman stoji daleč ob strani. Za kratek hip se srečata pogled njegov in župnikov.

II. DEJANJE v šolski knjižnici. Nadučitelj in Komar trebita knjige "brezbožnih" pisateljev ter izmenjavata slike na stenah. Učitelji in učiteljice prihajajo spokorjeni. Mednje se je naselil duh hlapčevstva in denuncijanstva. Župnik jih povabi na večerjo in zagotavlja, da jim ob tej priliki ne bo treba moliti večernic. Ko pride Jerman, ga predstavljeni s strahom opozarjajo, da naj preneha s svojim brezbožnim delovanjem. Jerman se ne uda.

III. DEJANJE v izbi Jermanovi. Jerman razpravlja s kovačem Kalandrom o ljudeh, ki se boje pokazati svoje prepričanje, ako ga imajo, in o tistih, ki tišče kjer je gnječa in pod oblast. Kalandar sam ima težko, ker ga je Bog obdaril s hudo ženo. Pride Lojzka, žarek, ki ogreva srce Jermanu in ga navdaja s tolažbo. Komar ju opazi ter ju izziva izpod okna. Proti večeru pride župnik. Posvaril je Jermana, da naj misli na bodočnost, ako noče, da bo v nji uničen in pozabljen. Župniku ni za Jermanovo prepričanje in take stvari. Kar hoče je, da pokaže nanj, kadar ga vprašajo, kdo mu je gospodar. Jermanova mati tuguje in prosi sina na kolenih, naj ne zavrže Boga...

IV. DEJANJE. Krčma. Jerman je s svojimi somišljeniki sklical shod. Nabere se polna soba ljudi, sovražnih, nahujskanih, ki so prišli da Jermana opljuvanega poženejo na cesto. Lojzka pride in prosi Jermana, naj zapusti ta prostor; ljudje, zbrani pred cerkvijo groze. "Pojdi, mu pravi, "kajti bolan si, iz oči ti gleda bolezen..." Jerman ostane. Nagoovoril je zbrane in jim mnogo povedal—zamanj! Ženske vpijejo in sikajo, kmetje kriče in ga končno dejansko napadejo. Pokaže se župnik v ozadju: Vade in pace!—Kalandar pograbi stol: Jaz sem Kalandar, kovač; kdo bi rad še kaj vedel? Ljudje se mu umikajo. Ranjenega Jermana odvedejo.

(Nadaljevanje na 16. strani.)

Slavnost petdesetletnice rojstva Ivana Cankarja

Dramski odsek kluba št. 1, J. S. Z.

CHICAGO, ILL.

vprižori v nedeljo dne 14. marca ob 2:30 popoldne
v dvorani Č. S. P. S., 1126 W. 18th St.

DRAMO V PETIH DEJANJIH

"HLAPCI"

spisal IVAN CANKAR.

Vstopnina 75c. Po predstavi ples in prosta zabava.
Med dejanji in po končanem programu igra
Koludrov orkester.

Govor o pomenu slavnosti: Ivan Cankar v slovenski književnosti (Frank Zaitz). — Andrew Kobal govori med drugim in tretjim dejanjem o Cankarjevem življenjepisu.

OSEBE:

Župnik	Fred Zalaznik
Nadučitelj	Filip Godina
Jerman	Joško Oven
Komar	Andrew Miško
Hvastja	Vinko Ločniškar
Lojzka	Angeline Tich
Geni	Minka Alesh
Minka	Albina Logar
Zdravnik	John Rayer
Poštar	Andrew Kobal
Župan	Frank Pečnik
Anka, županova hči	Frances Vider
Jermanova mati	* * *
Kalandar, kovač	John Olip
Kalandrova žena	Mary Udovich
Pisek, pijanec	Fred J. Brosh
Kmečki fant	John Hujan
Nace, pobožen kmet	John Sernel
Krčmar za vse poštene ljudi	Otto Dernull
Kmetice	Kristina Renar, Pauline Levec
Kmeta	Anton Basha, Fr. Kerzich
Delavca	Chas. Renar, Jos. Mačus
Katarina, natakarka	Mae Udovich
Mlad študent, kmetje, kmetice, delavci.	

Godi se v času zmage klerikalizma na Slovenskem in v vseh časih vsepovsod do časa ko izginejo hlapci in neznačaji.

Prihodnja naša dramska predstava in majska slavnost v nedeljo dne 2. maja v dvorani SNPJ. Vprižorjena bo drama "Rossum's Universal Robots" (R. U. R.), ki je bila igrana že v vseh jezikih v vseh mestih in krajih sveta.

Udeležite se predavanj v klubu št. 1, ki se vrše v dvorani SNPJ. na sledeče dneve: 26. marca, 23 in 30. aprila, ter 28. maja.

Meadowlandska konferenca J. S. Z. za zapadno Penn- sylvanijo.

V nedeljo 7. marca se je vršila v Meadowlandsu konferenca klubov JSZ. in društev Izobraževalne akcije JSZ., na kateri so bili zastopani klubi iz naselbin Pittsburgh, Herminie, Canonsburg, Meadowlands, Lawrence in Sygan ter poleg klubov več društev. Skupaj je bilo navzočih osemindvajset zastopnikov. Konferenco je otvoril njen tajnik s. John Terčelj. Predsedoval ji je Anton Zornik iz Herminie, zapisnik je vodil s. J. Ban iz Pittsburgha.

Dnevni red je bil zelo obširen. Razpravljala in sklepala je o agitaciji za razširjenje "Proletarca", o delovanju Pennsylvanske Konference JSZ. s pittsburghsko socialistično organizacijo pri delu za konvencijo soc. stranke ki se snide dne 1. maja v Pittsburghu, o bodočem kongresu JSZ. in o agitaciji med tukajšnjim jugoslovanskim delavstvom. Izvolila je poseben agitatorični odsek treh članov, ki ima nalogo voditi agitacijo za pojačanje postojank JSZ. v zapadni Penni in ustanoviti nove kjer jih še ni. Konferenčni odbor ima navodilo izdelati do bodoče konference na podlagi razprav sugestije in predloge, ki se jih predloži bodočemu kongresu JSZ. Sprejela je resolucijo za povrnitev državljskih pravic s. Debsu, katere so mu bile odvzete vsled njegovega protivojnega stališča. Poslali smo jo kongresnikom tega okrožja v Washington, D. C.

Zbor je potekel mirno in razprave so bile vseskozi stvarne. Dasi majhna skupina, je bila v svojih razmotrivanjih in sklepih uspešna in beleži nov napredek našega pokreta v tem delu Pennsylvanije.

V konferenčni odbor so bili izvoljeni: John Terčelj, tajnik; John Jereb, podtajnik; agitacijski odsek: Anton Zornik, Louis Britz, Val. Peternel.

Po konferenci se je vršil shod, ki mu je predsedoval A. Zornik. Glavna govornika sta bila Wm. Adams in Sidney Starck. Od strani udeležencev konference je bil shod polnoštevilno posečen; shod je imel v glavnem informativni značaj za naše sodruge, katerim se je pojasnilo delo pennsylvanske soc. stranke in njene priprave za bodočo kampanjo, priprave za konvencijo stranke v Pittsburghu in podobno. Shod ni bil oglašan med ostalim delavstvom in zato ga tudi posetiti ni moglo.

Letos, ko ima soc. stranka v načrtu razviti agitacijo v največji mogoči meri, bo tudi Konferenca JSZ. za zapadno Pennsylvanijo izvršila svojo dolžnost, kajti voljo da jo izvrši je pokazala konferenca dne 7. marca v Meadowlandsu. Podrobnejše poročilo bo razvidno iz zapisnika. — Poročevalec.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje soc. kluba št. 27. se vrše dvakrat v mesecu: vsako drugo nedeljo dopoldne in vsako tretjo nedeljo popoldne. Seja tretjo nedeljo v mesecu je namenjena v glavnem za predavanja in diskuzije. — Sodrugi, prihajajte redno k sejam in pridobite klubu novih članov!

V JUGOSLAVIJO

vas odpremimo z največjim parnikom. Preskrbimo vam potni list, vize, izkaz izplačil dohodninskega davka in dovoljenje za povratek v Ameriko. Naši zastopniki skrbijo za vas na potovanju. Zastopamo vse parobrodne družbe in odpremimo vas s katerikoli parnikom želite.

DENAR V JUGOSLAVIJO

pošiljamo po najnižjih cenah in vsaka pošiljatev je izročena v najkrajšem času. Poslužite se tega zavoda.

KASPAR AMERICAN STATE BANK

Imovina nad
\$20,000,000.00

1900 Blue Island Ave., vogal 19. ceste
CHICAGO - - - - ILLINOIS.

VARNA BANKA ZA VLAGANJE VAŠIH PRIHRANKOV.

NAŠA MARČNA VOJNA.

no! Izčišča črevesje, pomaga prebavi, poživlja kri in ojačuje ves sistem. Ko se pojavijo prva znamenja prehlada, vzemite Trinerjeve Cold tablete; rabite jih brez bojazni, ker ne škodujejo srcu, in ob enem uživajte Triners Cough Sedative. Prehlad bo izginil tako naglo, da boste iznenadeni. Vaš drugist ali trgovec z zdravili ima ta zdravila v zalogi, ako pa ne, pišite naravnost na Joseph Triner Company, Chicago, Ill.

DR. JOHN J. ZAVERTNIK ZDRAVNIK IN KIRURG

Urad S. Lawndale Ave., vogal W. 26th St.
Stan 2316 S. Millard Ave., Chicago, Ill.

Tel. na domu Lawndale 6707, v uradu Crawford 2212-2213
Uradne ure: Od 2 do 4 pop., in od 7 do 9 zvečer.

6% IN VARNO 6% IN VARNO

Zlati bondi na prvo vknjižbo za
na imenitnem prostoru ležečo
lastnino, na prodaj pri nas

MILLARD STATE BANK

3643-3645 WEST 26th STREET
At Millard Avenue
CHICAGO, ILL.

Oglejte si naše varnostne bančne shrambe,
največje na zapadni strani mesta.

BANČNE URE:

V ponedeljek in četrtek od 9. zjutraj do 8. zvečer;
v torek, sredo in petek od 9. zjutraj do 5. popoldne;
v soboto od 9. zjutraj do 3. popoldne.

IŠČEJO SE.

Fred Klím; zadnji znani naslov Bronx, N. Y.
Josip Mavrinac iz Cernika, Čavle; zadnji naslov St. Louis, Mo.
Martin Muja iz Konavljia; zadnji naslov Portland, Ore.
Dragiša Janković; zadnji naslov Latrobe, Pa.
Vilim Pokos iz Jalševca, Novi Marof; zadnji naslov Donora, Pa.
Stefan Regner; zadnji naslov New York, N. Y.
Rodbina Rudolf; zadnji naslov New York, N. Y.
Janez Škedel iz Vrha pri Ljubnem; zadnji naslov Fort Slocum, N. Y.
Geo. Knaus, rojen l. 1865 v Krškem, Slovenija.
Marija Gorenc, rojena 1870 v Št. Rupertu, Slovenija.
Jožef Zorinc iz Sv. Jedrta, Laško, Slovenija.
Čiro Stanjevič iz Bovića; zadnji naslov Granville, Pa.
Kdor bi o teh ljudeh kaj vedel, je naprošen, da naznani to Izseljeniškemu Poslancu (Commissioner of Emigration) 1819 Broadway, New York City.

ČAP'S RESTAVRACIJA IN KAVARNA

L. CAP, lastnik

2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Phone Crawford 1382

Pristna in okusna domača jedila.

Cene zmerne.

Postrežba točna.

FRANK GANTAR

se priporoča rojakom
pri nabavi drv, preme-
ga, koksa in peska.

1201 Wadsworth Ave. Phone 2726 Waukegan, Ill.

BARETINCIC & HAKY

POGREBNI ZAVOD

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepib svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriških, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se toplo priporočam.

"HLAPCI".

(Nadaljevanje s 13. strani.)

V. DEJANJE v Jermanovi izbi. V sosedni sobi leži mati in umira. Jermanov duh je zlomljen. Pripravljen je, da ga preselijo v hribe, kjer župnik izpod monštrance gleda na učitelja in ga opazuje, ako se ob času prekriža kakor zahteva pobožen običaj in če poklekne kadar je treba poklekniti. Kalandar kovač pride z veseljem sporočilom, da se lahko skliče nov shod. "Zadnjič nas je bilo troje, zdaj nas bo sedem antikristov". Ali Jermanu je moč odpovedala. "Ne, jaz ne bom več zboroval", je odvrnil Kalandru. "Vi, ki imate v srcu mladost in v pesti moč, vi glejte. Ob vaših plečih bo slone lo življenje, moja so odpovedala..." Kalandar in Lojzka odideta. Zdravnik, ki se je ob pravem času pobotal z novimi gospodarji, sporoči Jermanu, da je pri njegovi materi opravil svoje, drugo naj opravi župnik in Bog. Župnik pride, obišče Jermanovo mater, in se nato poslovi od Jermana, ki je obsojen na preme-

stitev. Tema in zima. Jerman se pripravlja na pot. Odpre miznico, prime revolver: "Komu bi rekel z bogom? Kdo bi odzdravil, če bi ga pozdravljali?" Začuje se materin glas in klic Lojzke od zunaj. Trudnega popotnika navdajo nove nade, mir, ljubezen... Kalandar, kovač, kuje nov svet...

Naša prvomajska izdaja.

Lanska prvomajska številka "Proletarca" je obsegala 76 strani. V tako velikem obsegu ni izšla še nobena prvomajska izdaja nobenega jugoslovanskega lista. "Proletarec" letošnjega Prvega maja ne bo zaostal po vsebini, ilustracijah in opremi za lanskim, ampak ga bo nadkrilil. V njemu bodo zastopani številni naši agitatorji s svojimi spisi o aktivnostih slovenskega delavstva. Novost v letošnji prvomajski izdaji bodo slike socialističnih klubov in kulturnih društev (pevskih in dramskih zbo-

rov). Sodrugi in somišljeniki, delujte, da doseže letošnja prvomajska številka najvišjo mogočo cirkulacijo. Cene so, vpoštevajoč izdatke ki jih imamo, tako nizke da nižje biti ne morejo. Skrbite, da naroče primer- no število izvodov klubi J. S. Z. in napredna društva. Vsak naročnik naj dobi nekaj naročil. Vpišite naslov in ime vsakega posameznika, in tak seznam zaeno z vsoto pošljite nam. Cene so sledeče:

Posamezen iztis stane.....\$	.25
10 iztisov	2.30
25 iztisov	5.50
50 iztisov	9.50
100 iztisov	17.00
250 iztisov	37.00
500 iztisov	65.00
1000 iztisov	100.00

"AGITATORJI NA DELU".

"Agitatorji na delu" je naslov rubrike, ki vsebuje seznam aktivnih agitatorjev in številno naročnin ki so jih poslali. Ali ste vi kedaj zastopani pod naslovom "Agitatorji na delu"?

CENIK KNJIG.

Nadaljevanje z 2. strani.

UDOVICA. (I. E. Tomić), povest 330 strani, brošir ja 75c, ve- zana v platno	1.00
VAL VODNIKA izbrani spisi, broš.	.30
VIANJEVA REPATICA, (Vlad. Levstik), 506 strani, vezana v platno	1.50
VITEZ IZ RDEČE HISE. (Ale- ksander Dumas star.), roman iz časov francoske revolucije, 504 strani, broširana 80c, vezana v platno	1.25
ZABAVNA KNJIZNICA, zbirka povesti in ertic, broširana....	.65
ZADNJA PRAVDA, (J. S. Baar) roman, broširana	.75
ZADNJI VAL, (Ivo Šorli), roman, vez.	1.00
ZAJEDALCI (Ivan Molek), po- vest, 304 strani, vezana v plat- no	1.75
ZA SREČO, povest, broširana....	.45
ZELENI KADER, (I. Zorec), po- vest, broš.	.45
ZGODBE IZ DOLINE SENT- FLORJANSKE, (Ivan Cankar), vezana	1.50
ZLOČIN IN KAZEN, E. M. Do- stojevskij), roman, dve knjige, 602 strani, vezane	2.50
ZMOTI IN KONEC GOSPODI- NE PAVLE, (I. Zorec), broši- rana	.40
ZVONARJEVA HČI, povest, bro- širana	.65
ŽENINI NASE KOPRNELE, (Rado Murnik), broširana ..	.50
SLOVENSKI PISATELJI: FRAN LEVSTIK, zbrani spisi, ve- zana	1.25
FRAN ERJAVEC, zbrani spisi, vezana	2.00

JOS. JURČIČ, zbrani spisi, II. zv. vezana	1.50
III. zv. vezana	1.50
IV. zv. vezana	1.25
V. zv. vezana	1.00
VI. zv. vezana	1.00
FR. MASELJ-PODLIMBARSKI zbrani spisi, vez.	1.50

PESMI IN POEZIJE.

SASNI, (Jean de la Fontaine, iz francoščine prevel I. Hribar) vezana	1.00
MLADA POTA, (Otom Zupančič), pesmi, trda vezba	.75
MODERNA FRANCOŠKA LIRI- KA, (Prevel Ant. Debeljak), vezana	.90
PESMI ŽIVLJENJA (Fran Al- brecht), trda vezba	.50
POEZIJE, (Fran Levstik), vezana	.90
POHORSKE POTI, (Janko Gla- ser), broširana	.35
SLUTNJE, (Ivan Albrecht), bro- širana	.45
STO LET SLOVENSKE LIRI- KE, od Vodnika do moderne, (C. Golar), broš. 90c, vez.	1.25
STRUP IZ JUDEJE, (J. S. Ma- char), vezana	1.10
SLOVENSKA NARODNA LIRI- KA, poezije, broširana	.65
SOLNCE IN SENCE, (Ante De- beljak), broširana	.50
SVOJEMU NARODU, Valentin odnik, broširana	.25
GLEZKE PESMI, (Peter Bezruč), trda vezba	.50
TRBOVLJE, (Toma Seliškar), proletarske pesmi, broširana 50c; vezana	.75
TRISTIA EX SIBERIA, (Voje- slav Mole), vezana	1.25
V ZARJE VIDOVE, (Otom Zu- pančič), pesnitve, broširana....	.40

IGRE

ANFISA, (Leonid Andrejev), broširana	.50
BENEŠKI TRGOVEC, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
CARLJEVA ŽENITEV-TRJE ŽENINI, (F. S. Tauchar), dve šalo-igri, enodejanske, brošira- na	.25
GOSPA Z MORJA, (Henrik Ib- sen), igra v petih dejanjih, bro- širana	.50
KASLIJA, drama v 3 dejanjih ...	.75
JULIJ CEZAR, (Wm. Shakes- peare), vezana	.75
MACBETH, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
NAVADEN CLOVEK, (Bran. Gj. Nusič), šala v treh dejanjih, broširana	.35
NOČ NA HMELJNIKU, (Dr. I. Lah), Igra v treh dejanjih, bro- širana	.35
OTHELLO, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
ROMANTIČNE DUBE, (Ivan Cankar), drama v treh de- janjih, vezana	.85
BOSSUM'S UNIVERSAL BO- BOTS, drama s predigro v 3 de- janjih	.50
SEN KRESNE NOČI, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
UMETNIKOVA TRILOGIJA, (Alois Kraigher), tri enodejan- ke, broširana, 75c; vezana ..	1.00
ZNANSTVENE RAZPRAVE, POLI- TIČNI IN GOSPODARSKO SO- CIALNI SPISI UČNE IN DRUGE KNJIGE IN BROSURE.	
ALI JE RELIGIJA PRENEHA- LA FUNKCIONIRATI? De- bata	.30
ANGLEŠKO-SLOVENSKI BE- SEDNJAK, (Dr. J. F. Kern)...	5.00